

Összeállította a HM Pénzügyi Szolgálatfőnökség
Baleset-elhárítási és Munkavédelmi Osztálya

Tartalom

- 1. Az üzemi balesetek elbírálásának szigorításáról**
- 2. Segédlet a sorállományú katonák munkavédelmi oktatásához (folytatás)**

1. Az üzemi balesetek elbírálásának szigorításáról

A munkafegyelem szilárdítása érdekében a közelmúltban több központi rendelkezés jelent meg. Ezek sorába tartozik az 1986. évi 4. sz. tvr. és ennek értelmezését szolgáló 7002/1986. (Tb. K. 3.) OTF irányelv, valamint a 6/1986. (Tb. K. 3.) OTF számú utasítás, melyek az üzemi balesetek fogalmának szűkítését és azok elbírálásának feltételeit szigorították meg.

A szigorító rendelkezések célja, hogy a jogalkalmazás során kizárásra kerüljenek az üzemi balesetek köréből azok a balesetek, amelyek nem a munkavégzéssel kapcsolatban következnek be.

Az új jogszabály kimondja, hogy a munkába vagy onnan lakásra (szállásra) menet közben történt baleset üzemi jellegének elbírálásánál mi a követendő eljárás.

1. Nem üzemi balesetnek tekintendő az, amely:

- kizárólag a sérült ittassága miatt, vagy
- munkahelyi feladatokhoz nem tartozó engedély nélkül végzett munka, vagy
- engedély nélküli járműhasználat, vagy
- munkahelyi rendbontás, vagy
- a lakásra (szállásra) menet közben indokolatlanul nem a legrövidebb útvonalon közlekedve vagy az utazás indokolatlan megszakítása során következtek be.

2. Az új szigorító rendelkezések közé tartozik az is, amely szerint nem jogosult baleseti ellátásra az a sérült, aki sérülését szándékosan okozta, aki az orvosi segítség igénybevételel, illetőleg a baleset bejelentésével szándékosan késlekedett, aki hozzátartozója halálát szándékosan okozta, hozzátartozói baleseti nyugellátásra szintén nem jogosult.

Ezek az új rendelkezések azt célozzák, hogy a társadalombiztosítási ellátások közül kedvezőbb baleseti ellátásban az arra érdemtelen, fegyelmezetlen dolgozók ne részesülhessenek.

A továbbiakban tekintsük át - magyarázva - melyek azok az esetek amikor a baleset üzemisége nem állapítható meg, az Országos Társadalombiztosítási Főigazgatóság 7002/1986. (Tb. K. 3.) OTF számú irányelve alapján:

Kizárólag a sérült ittassága miatt történnie kell a balesetet tekinteni minden olyan esetben, amikor a baleset bekövetkezésében a munkáltatót mulasztás (T. 108. §) vagy harmadik személyt felelősség (T. 109. §) nem terheli és megállapítást nyer, hogy a sérült a baleset bekövetkezésékor szeszes ital hatása alatt állt. A baleset üzemiségének elbírálása szempontjából nincs jelentősége annak, hogy a szeszes ital fogyasztása munkakezdet előtt vagy munkaidő alatt történt-e.

Munkahelyi italfogyasztás esetén az üzemi baleset kizárása szempontjából annak sincs jelentősége, hogy a szeszes ital milyen módon került a munkahelyre.

Ha a baleset olyan körülmények között következett be, ahol a biztonságos munkavégzés hiánya - azaz a munkahelyre, a termelőeszközökre, a karbantartásra, a munkafolyamatra, a védőeszközök biztosítására, a munkavédelmi oktatásra, vizsgáztatásra, az alkalmazás egészségügyi és pályakalkulációs feltételeire vonatkozó jogszabályban (munkavédelemről szóló 47/1979. (XI. 30.) MT számú rendelet 24-39. §-ai), továbbá szabványban, szabályzatban biztonságtechnikai utasításban előírtak megszegése - miatt a szeszes italt nem fogyasztó személyt is baleset érhet, vagyis a baleset bekövetkezésében a munkáltatót vagy harmadik személyt felelősség terheli, a baleset üzemiségét nem lehet kizárni.

A szigorító rendelkezések következetes alkalmazása érdekében a balesetet kivizsgáló személy köteles azonnal alkoholszonda-vizsgálatot elrendelni minden olyan esetben, amikor a körülményekből arra lehet következtetni, hogy a sérült alkoholtól befolyásolt állapotban van.

Amennyiben a sérült az alkoholszonda-vizsgálat megállapítását vitatja, kérésére az arra illetékes egészségügyi intézménynél véralkohol-vizsgálatról kell gondoskodni. Ha pedig a sérült az alkoholszonda-vizsgálat elvégzését kellő alap nélkül megtagadja, úgy kell tekinteni, mintha az alkoholfogyasztás megállapítást nyert volna. (Ílász a Legfelsőbb Bíróság Munkaügyi Kollégiumának 122. számú állásfoglalását.)

Ha a sérült közvetlenül a baleset után orvosi kezelésben részesült vagy kórházba került, illetőleg az ügyben a rendőrség is eljár, a szeszes ital fogyasztását az orvosi vizsgálat, rendőrségi eljárás adataiból kell megállapítani. Ha a baleset utazás közben történt (útibaleset), a szeszes ital fogyasztását elsősorban az orvosi vizsgálat vagy a rendőrségi eljárás adataiból kell megállapítani.

A munkahelyi feladatokhoz nem tartozó engedély nélkül végzett munka tipikus esete az ún. fűszázás, amelynek során bekövetkezett balesetek üzemiségét elismerni nem lehet. A törvényi megfogalmazásból következően viszont el kell ismerni az olyan balesetek üzemiségét, amelyek nem a munkahelyi feladatok teljesítése során, de a munkáltató érdekében, illetőleg engedélyével vagy utasítására végzett munka közben vagy azzal összefüggésben érték a dolgozót. Ugyanígy üzemi balesetnek kell elismerni a munkahelyi feladatokhoz tartozó, de engedély nélkül végzett munka közben bekövetkezett balesetet is.

Az engedély nélküli járműhasználat során bekövetkezett balesetek nem minősülnek üzemi balesetnek, függetlenül attól, hogy a dolgozónak a járműhasználat munkaköri kötelessége vagy sem. Így nem üzemi baleset az ún. feketefuvar során bekövetkezett baleset sem.

A munkahelyi rendbontás során bekövetkezett balesetek körébe a verekedés, játék és az italozás közben bekövetkezett balesetek tartoznak.

A dolgozó munkahelyi rendbontása során bekövetkezett balesete nem minősül üzemi balesetnek, de a verekedés, játék, italozás közben vagy amiatt veszélybe (veszélyhelyzetbe) került munkatársának segítségére siető, illetőleg a rendbontás megszüntetése érdekében tevékenykedő vagy jogos önvédelemben eljáró dolgozó eközben elszenvedett balesete azonban üzemi baleset.

Italozás közben bekövetkezett balesetek üzemisége kizárásának nem feltétele az, hogy a sérült szeszes italt fogyasszon. Megalopozza az üzemiség kizárását már az is, ha a baleset munkahelyi italozáshoz való előkészületek során következett be.

A lakásról (szállásról) munkába vagy onnan a lakásra (szállásra) menet közben bekövetkezett balesetek esetében vizsgálni kell, hogy a baleset a lakás (szállás) és a munkahely közötti legrövidebb úton történt-e és a dolgozó az útját a magánügyei végzése miatt indokolatlanul nem szakította-e meg, illetőleg indokolatlan kitérőt nem tett-e.

A törvényben megkívánt legrövidebb útvonalat mindig az adott forgalmi helyzetet és a sérült szokásos útvonalát figyelembe véve kell megállapítani, illetőleg vizsgálni.

Adott esetben kisebb kitérő is megengedhető, főként ha ezáltal a dolgozó rövidebb idő alatt jut a munkahelyére, illetőleg onnan a lakására (szállásra). A lényeg, hogy a dolgozó indokolatlan kitérőt ne tegyen és közlekedése célirányos legyen.

Az útnak a dolgozó életszükségleteinek biztosítása (pl. napi élelmiszer-vásárlás, gyógyszer beszerzése), közeli hozzátartozó gondozása, ápolása, társadalmi megbízatás miatt, továbbá a gyermek bölcsődébe, óvodába, iskolába való vitele, illetőleg onnan hazavitele céljából történő megszakítása nem tekinthető nagyobb kitérésnek, indokolatlan útmegszakításnak.

Nem lehet elsimerni azon balesetek üzemiségét, amelyek azért következtek be, mert a dolgozó a lakásról (szállásról) ittassan indult el, illetőleg a munkába vagy onnan a lakásra (szállásra) menet közben az útját ital fogyasztása miatt szakította meg és eközben vagy azután balesetet szenvedett, ez ugyanis nem tekinthető indokolt útmegszakításnak. A törvények a „menet közben” kitétele arra utal, hogy az a baleset, amely a dolgozót nem a lakásától a munkahelyig vagy pedig a visszavezető úton, hanem még vagy már a lakásában éri, semmiképpen sem tekinthető üzemi balesetnek.

Üzemi balesetnek tekintendő a társasházban levő örökklások és a tanácsi értékesítésű szövetkezeti lakások tulajdonosainak a közös használatra szolgáló lépcsőházban, illetőleg folyosón elszenvedett balesete is, ha az a tulajdonost munkába vagy onnan lakására (szállásra) menet közben éri. Nem számít üzemi balesetnek a családi ház tulajdonosának az a balesete, amely őt a házhoz tartozó ingatlan területén éri.

Társadalmi, ugyanakkor fontos egyéni érdek is, hogy a baleseti sérült az orvosi segítséget mielőbb igénybe vegye és a balesettel kapcsolatban előírt bejelentési kötelezettségének eleget tegyen.

Amennyiben a sérült az orvosi segítség igénybevételével, illetőleg a baleset bejelentésével bármilyen ok (ittasság, bűncselekmény leplezése) miatt szándékosan késlekedik,

baleseti ellátásra nem jogosult. Ha a baleset következménye csak később jelentkezett, az orvosi segítség igénybevételével való szándékos késlekedést legkorábban csak a következmények felismerésétől lehet vizsgálat tárgyává tenni.

A baleseti ellátásra jogosultság kizárásához tehát a gondatlanság nem elégséges, hanem annak bizonyítása szükséges, hogy a sérült az orvosi segítség igénybevételével vagy a baleset bejelentésével szándékosan késlekedett, mert késedelmét elfogadhatóan kimenteni nem tudja.

Az OTF 6/1986. (Tb. K. 3.) sz. utasítása a munkába vagy onnan lakásra (szállásra) menet közben történt baleset üzemi jellegének elbírálásánál követendő eljárásról kimondja, hogy a baleset sajátosságaira tekintettel fokozott gondossággal kell a tényállás minden elemét feltárni. Ez az utasítás tehát jogilag pontosította és ezzel megalapozta az úti balesetek alaposabb és szélesebb körű kivizsgálását.

Természetesen továbbra is igaz az, hogy munkavédelmi szempontból az úti baleseteknek nincs jelentőségük, azok elsősorban közlekedésbiztonsági problémát jelentenek. Nem lehet a munkáltató mulasztásáról szó úti balesetnél, legfeljebb abban az esetben, ha a munkáltató járművén történt az utazás.

Az OTF 6/1986. (Tb. K. 3.) sz. utasítását a munkába vagy onnan lakásra (szállásra) menet közben történt balesetek üzemi jellegének elbírálásánál alapvetően a néphadseregben is alkalmazni kell.

Az új rendelkezések végrehajtását a jelenleg érvényben levő előírások módosításával biztosítjuk.

2. Segédlet a sorállományú katonák munkavédelmi oktatásához (folytatás)

A következőkben a műhelymunkák általános biztonsági szabályait, a villamos berendezésekkel és a konyhai munkák alapvető biztonsági előírásaival kapcsolatos előírásokat ismertetjük.

A műhelymunkák általános biztonsági szabályai

Az eszközöket, a szerszámokat, anyagokat csak a rendeltetésüknek megfelelően, a kezelési utasításban, a szakmai előírásokban meghatározott célra és módon szabad használni. Csak ez esetben mondható, hogy az eszköz használata veszélymentes.

Minden feladatot csakis a rendszeresített eszközzel és öltözetben kell végrehajtani. A szükségeszközök alkalmazása és a szabálytalan öltözet balesetveszélyes.

A felszereléseket, eszközöket, gépeket, a felhasznált anyagokat használat előtt mindenki vizsgálja meg abból a szempontból, hogy azok a követelményeknek megfelelnek-e? Azt a súlyos veszélyt, hogy egy elektromos fűrógép vezetéke megsérült-e vagy hogy a gyalulandó deszkában szeg van, csak az veheti észre, aki ezekkel az eszközökkel, anyagokkal dolgozik.

Hibás vagy szennyezett szerszámokkal dolgozni tilos! A kicsorbult, a csavarfejről lecsúszó csavarhúzó vagy villáskulcs, az elhasználdott kalapácsról vagy a szétvert végű vésőről, vágóról lepattanó acélszilánk sok súlyos sérülést okozott már, ezért ilyen eszközökkel ne dolgozzanak, azokat hibátlanokra cseréljék ki. De balesetet okozhat az